והטעם, דמאותו פסוק שממעטים קציר גוים ממועט גם כן קציר הקדש, דקציר הקדש לא נקרא קצירך, ולכן אם בשעת הקציר היתה הקמה של ההקדש, נפטרה אז ממתנות עניים (רע"ב ד"ה קמה).

כ. הקדיש קמה ופדה עמרים, האם לכל הדעות פטור מכל מתנות כהונה, ומדוע?

פטור מפאה ולקט לכל הדעות, וכן משכחת קמה. אבל בשכחת עמרים חולקים רבי יהודה וחכמים בהקדיש קמה ופדה עמרים כמו שחולקים בגוי שקצר שדהו ואחר כך נתגייר כמבואר במשנה לעיל, שלרבי יהודה הואיל וחיוב השכחה הוא בעמרים, חייב בשכחה הואיל ואז לא היתה ברשות ההקדש, ולדעת חכמים פטורה אף שכבר היתה ברשות הדיוט, כיון שבשעת קצירה היתה של הקדש, ולכן פטורה משכחת קמה, ששכחת עמרים הוקשה לשכחת קמה, לומר לך את שישנו בשכחת קמה ישנו בשכחת עומר (רע"ב ד"ה קמה).

משנה ח'

כא. מה היא עונת המעשרות?

עונת המעשרות הוא הזמן המחייב פירות במעשרות, והוא המירוח, כשהוא משוה פני הכרי ברחת (רע"ב ד"ה ער).

כב. המקדיש פירותיו ופדאן, מתי פטור מהפרשת תרומות ומעשרות ומתי חייב, ומדוע?

המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת המעשרות, ופדאן קודם שבאו לעונת המעשרות, חייבים, כיון שבשעת חיובם לא היו ביד ההקדש. וכן אם הקדישם משבאו לעונת המעשרות, ופדאן, חייבים, כיון שבשעת חיובם היו בידו. הקדישן עד שלא נגמרו וגמרן הגזבר, ואחר כך פדאן, פטורים, שבשעת חובתן היו פטורים הואיל והיו אז ביד ההקדש, והקדש פטור מן המעשרות (מ"ת).

משנה ט'

כג. האם יכול עני לזכות בפאה לעני אחר?

יבול לזכות לעני אחר, שמתוך שיכול לזכות לעצמו יכול לזכות גם לחבירו (רע"ב ד"ה רבי אליעזר).

כד. האם יכול מי שאינו עני לזכות בפאה לעני?

מי שאינו עני ולקט את הפאה ואמר הרי זו לאיש פלוני עני, לדעת רבי אליעזר זכה לו ולדעת חכמים לא זכה, אלא יתננה לעני שנמצא ראשון (מ"ט). וטעם מחלוקתם, דרבי אליעזר סבר שאומרים תרי מיגו, דהיינו שמתוך שיכול להפקיר לנכסיו ויהיה אז עני ואז תהיה פאה ראויה לו, גם עכשיו ראויה לו. ומתוך שיכול מכוח זה לזכות לעצמו, יכול לזכות גם לחבירו. וחכמים סוברים שמיגו אחד אומרים, שני מיגו לא אומרים (רע"ב ד"ה רבי אליעזר). והלכה כחכמים (שם).

כה. האם פירות של גוי בארץ ישראל חייבים בתרומות ומעשרות?

נחלקו בזה, ודעת רבי מאיר שאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואין כן הלכה (רע"ב ד"ה אלא).

כו. גוי שהניח לקט שכחה ופאה, האם חייבים בתרומות ומעשרות, ומדוע?

הלקט והשכחה והפאה של גוי חייבים בתרומות ומעשרות (מ"ט), דהואיל ואין הגוי חייב בלקט שכחה ופאה הרי תבואה זו היא כשאר תבואה של גוי שחייבת במעשר לדעת רבי מאיר המחייב תבואת גוי בתרומות ומעשרות (רע"ב ד"ה אלא).

כז. מתי פטורים לקט שכחה ופאה של גוי מתרומות ומעשרות?

אם הפקירם הגוי לכל, לעניים ולעשירים, פטורים מן המעשרות, דהפקר פטור מן המעשר (רע"ב ד"ה אלא),

המשניות הבאות עוסקות במצות לקט, שהן שבלים שנשרו בעת הקצירה, שציותה התורה להשאירם לעניים. מתי נקרא לקט ומתי לא, ומה דין ספק לקט. ובפשטות לקט הם שבלים הנושרות בעת הקציר. אמנם משמע שדעת הרמב"ם המובאת לקמן בפרק ה' מ"ב היא שגם כשבולת מחוברת שייך לקט.

משנה י'

כח. מהו לקט?

איהו לקט, שבלים הנופלים בשעת הקצירה (מ"י, רע"ב ד"ה הנושר).

כט. מה הוא לקט שלא מחמת קצירה, ומה דינו?

בכל אופן שנושר מחמת אונס אינו לקט, שכתוב ולקט קצירך, אין לקט אלא מחמת קציר (רע"ב ד"ה הכהו). ולכן אם קצר מלא ידו או תלש מלא קומצו, ואז הכהו קוץ ונפל מידו לארץ, הרי הוא של בעל הבית (מ"י). ובן אם נשר מאחורי היד מחמת נדנוד ידו, ומאחר המגל מכח תנועת המגל, הרי הוא לבעל חבית, משום שאין זה דרך קצירה (מ"י, רע"ב ד"ה תוך).

ל. נשר מתוך היד או מתוך המגל, מה דינו?

היה תוך היד ונשר, תוך המגל ונשר, הרי הוא לעניים (מ"י, רע"ב ד"ה תוך).

לא. נשר מראש היד או מראש המגל, מה דינו?

כשידו מלאה ויש שבלים בין ראשי אצבעותיו לפס ידו ונשר משם, וכן הנושר מראש המגל, לדעת רבי ישמעאל הרי הוא לעניים, משום שהוא דומה לתוך היד ולתוך המגל, ורבי עקיבא סובר שהוא לבעל הבית, משום שלדעתו הוא דומה לאחר היד ולאחר המגל (מ"י, רע"ב ד"ה ראש - ר"ה ורבי), והלכה כרבי עקיבא (רע"ב ד"ה ורבי עקיבא).

משנה י"א

לב. מצא תבואה בתוך חורי הנמלים שבשדה, מתי תבואה זו בודאי לבעל הבית?

חורי הנמלים שבתוך הקמה, דהיינו קודם שהתחילו לקצור, הרי הן של בעל הבית, שהרי בתבואה קודם שנקצרה אין לעניים כלום (מי"א, רע"ב ד"ה שבתוך וד"ה של).

לג. מצא תבואה בתוך חורי הנמלים בשדה לאחר שהתחילו לקצרה, מתי תבואה זו לבעל הבית ומתי לעניים?

מצא תבואה בתוך חורי הנמלים בשדה לאחר שהתחילו לקצור, חוששים שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט, ולכן החיטים העליונים שבחורים או שבלים העליונים, הרי הט לעניים, משום שיש שם מן הלקט, אבל חיטים התחתונים הם לבעל הבית, משום שהנמלים הביאו אותם מן הקמה (מי"א, רע"ב ד"ה שלאחר). וכיצד מבחינים בין חעליונים החדשים לתחתונים שהם ישנים יותר, העליונים הם הלבנים, והתחתונים הם הירוקים שנוטים להשחיר וניכר שהם ישנים (רע"ב שם). ולדעת רבי מאיר הכל לעניים, בין העליונים בין התחתונים (מי"א), שלדעתו אי אפשר לסמוך על סימן זה, משום שאי אפשר לגורן בלא ירקון, ושמא אלו הירוקים הם מן התבואה חדשה שקצרו עכשיו שיש בה חלק לעניים, וספק לקט דינו בלקט (מי"א, רע"ב ד"ה ר"מ). והלכה כרבי מאיר (רע"ב ד"ה שספק).

משנה א'

לד. מנין שספק לקט דינו כלקט?

ספק לקט דינו כלקט, שכתוב לעני ולגר תעזוב, משמע שתניח לפניהם משלך (רע"ב ד"ה שספק).